

Literatura espanyola del realisme i del modernisme

Codi: 100593

Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500248 Llengua i Literatura Espanyoles	OB	2	1
2501801 Estudis de Català i Espanyol	OB	2	1
2501910 Estudis d'Anglès i Espanyol	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Montserrat Amores García

Correu electrònic: Montserrat.Amores@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Equip docent

Fernando Valls Guzmán

Prerequisits

Atès que l'estudiant ha demostrat, mitjançant l'obtenció dels crèdits corresponents a les assignatures de formació bàsica, que té els coneixements necessaris per cursar aquesta assignatura, s'entén que l'estudiant redacta paràgrafs a partir de textos i que les seves respostes són coherents i coherentment argumentades. Les activitats, pràctiques i treballs presentats en l'assignatura hauran de demostrar-ho. Així mateix es considera que l'estudiant coneix les normes generals de presentació de treballs.

Objectius

Es pretén oferir un panorama del desenvolupament de la literatura espanyola en els seus diferents gèneres des dels seus orígens fins a l'actualitat. La finalitat de l'assignatura és que els estudiants adquireixin un coneixement dels diferents gèneres i tendències de la literatura espanyola i relacionar-los amb el seu context històric, artístic i ideològic. En els continguts de l'assignatura es tindran en compte aspectes relacionats amb la cultura i l'art.

Competències

- Llengua i Literatura Espanyoles
- Demostrar que es coneix la història de la literatura espanyola i hispanoamericana, amb atenció especial a l'evolució de gèneres, moviments, corrents, tendències i estils, i relacionar-los amb el seu context històric, artístic i ideològic.

- Dominar les tècniques i els mètodes del comentari literari de textos i de l'anàlisi crítica d'obres en conjunt, així com de les disciplines afins: retòrica i poètica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Estudis de Català i Espanyol

- Demostrar que es coneix la història de la literatura espanyola i hispanoamericana, amb atenció especial a l'evolució de gèneres, moviments, corrents, tendències i estils, i relacionar-los amb el seu context històric, artístic i ideològic.
- Dominar les tècniques i els mètodes del comentari literari de textos i de l'anàlisi crítica d'obres en conjunt, així com de les disciplines afins: retòrica i poètica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Estudis d'Anglès i Espanyol

- Demostrar que es coneix la història de la literatura espanyola i hispanoamericana, amb atenció especial a l'evolució de gèneres, moviments, corrents, tendències i estils, i relacionar-los amb el seu context històric, artístic i ideològic.
- Dominar les tècniques i els mètodes del comentari literari de textos i de l'anàlisi crítica d'obres en conjunt, així com de les disciplines afins: retòrica i poètica.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Comentar un text del realisme i el modernisme amb les figures de pensament i d'expressió.
2. Contextualitzar socialment i ideològicament la producció literària del realisme i el modernisme.
3. Discriminar i analitzar les principals característiques dels gèneres de la literatura del realisme i el modernisme espanyols.
4. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
5. Interpretar críticament obres literàries tenint en compte les relacions entre els diferents àmbits de la literatura i la relació de la literatura amb les àrees humanes, artístiques i socials.
6. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
7. Relacionar aspectes literaris de diferents obres de la literatura del realisme i el modernisme espanyols.

Continguts

TEMARI

1. Introducció històrica. De la Revolució de 1868 a la Setmana Tràgica ('
2. La recepció del Realisme i del Naturalisme a Espanya.
3. Desenvolupament dels diferents gèneres literaris entre 1868 i 1890.

4. La crisi del model Realista i Naturalista a la dècada dels 90.
5. La recepció del Modernisme a Espanya.
6. Desenvolupament dels diferents gèneres literaris entre 1895 i 1910.
7. La crisi del Modernisme i l'emergència de les primeres avantguardes.

LECTURES OBLIGATÒRIES

Leopoldo Alas, *Clarín, La Regenta*, Crítica (Biblioteca Clásica, 10), Barcelona, 2006. Edició de José Luis Gómez, estudi preliminar de Sergio Beser, anotació i revisió de Rebeca Martín. [1884-1885]

AA.VV., *Antología de la poesía modernista española*, Castalia (Clásicos Castalia, 294), Madrid, 2008. Ed. de Almudena del Olmo Iturriarte i Francisco J. Díaz de Castro,

Ramón del Valle-Inclán, *Romance de lobos. Comedias bárbaras III*, Espasa Calpe (Austral, 344), Madrid, 2006. Ed. de Ricardo Doménech [1908]; Espasa Calpe, (Clásicos castellanos, 35), Madrid, 1995. Ed. d'Antón Risco.

Metodologia

L'aprenentatge d'aquesta assignatura per part de l'alumne es distribueix de la manera següent:

- Activitats dirigides. Aquestes activitats es divideixen en classes magistrals
- Activitats supervisades. Es tracta de tutories programades pel professor
- Activitats autònomes. Aquestes activitats inclouen tant el temps dedicat
- Activitats d'avaluació. L'avaluació de l'assignatura es durà a terme mitjançant

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals, seminaris i pràctiques que es combinen amb la discussió de tot tipus de textos.	60	2,4	2, 3, 7
Tipus: Supervisades			
Tutories programades dedicades a corregir i comentar problemes de nivells diferents d'anàlisi literari	12	0,48	1, 6
Tipus: Autònomes			
Estudi personal i realització de treballs, comentaris analítics i presentacions	75	3	1, 6

Avaluació

Per ser avaluat és condició indispensable l'assistència mínima a un 80% de les classes. Les absències, si són freqüents, podran afectar negativament l'avaluació de l'assignatura es sustentará en les següents activitats (s'inclouen):

- 1) Lliuraments de comentaris de textos o treballs relacionats amb la matèria.

2) Una prova escrita sobre la matèria impartida durant la primera meitat de *La Regenta*.

3) Una segona prova escrita sobre la matèria impartida en la segona meitat de *Romance de lobos*.

La revisió de les proves es realitzarà en una entrevista prèviament convocada. Per ser reavaluat és obligatori presentar-se a les dues proves escrites de recuperació. L'estudiant podrà fer la recuperació d'alguna d'aquestes proves en el cas de suspendre una sola de les dues o tres activitats d'avaluació. El resultat de la prova de recuperació substituirà la nota de la prova suspesa. Es considerarà recuperat el resultat de la prova de recuperació.

No avaluables als estudiants que no realitzin cap de les activitats o proves. L'elaboració d'una activitat suposa la

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Lliurament de comentaris de text i treballs.	20 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Primera prova escrita	40 %	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 7
Segona prova escrita	40 %	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 7

Bibliografia

Es tracta d'una bibliografia seleccionada sobre els temes objecte d'estudi. La bibliografia específica dels autors i temes estudiats es facilitarà al llarg del curs.

ALONSO, Cecilio, *Historia de la literatura española. 5: Hacia una literatura nacional. 1800-1900*, Crítica, Barcelona, 2010.

ALLEGRA, Giovanni, *El reino interior. Premisas y semblanzas del Modernismo en España*, Encuentro, Madrid, 1986.

BESER, Sergio, *Leopoldo Alas, crítico literario*, Madrid, Gredos, 1968.

_____, «*Verba manent*». *Estudios y ensayos literarios*, Vigo, Editorial Academia del Hispanismo, 2010.

BLOM, Philipp, *Años de vértigo. Cultura y cambio en Occidente, 1900-1914*, Anagrama, Barcelona, 2010.

COLETES BLANCO, Agustín, coord., *Clarín, visto en su centenario (1901-2001): seis estudios críticos sobre Leopoldo Alas y su obra*, Oviedo, Real Instituto de Estudios Asturianos, 2002.

DURAND, Frank, ed., *"La Regenta" y Leopoldo Alas*, Madrid, Taurus, 1988.

GARCÍA SARRIÁ, Francisco, *Clarín o la herejía amorosa*, Madrid, Gredos, 1975.

HUERTA CALVO, Javier, ed., *Historia del teatro español*, Madrid, Gredos, 2003, vol. 2.

LAVAUD, Jean-Marie, *El teatro en prosa de Valle-Inclán (1899-1914)*, Barcelona, PPU, 1992.

LISSORGUES, Yvan, ed., *Realismo y naturalismo en España en la segunda mitad del siglo XIX*, Barcelona, Anthropos, 1988.

_____, *Leopoldo Alas, Clarín en sus palabras (1852-1901). Biografía*, Oviedo, Ediciones Nobel, 2007.

LITVAK, Lily, ed., *El Modernismo*, Madrid, Taurus (*El escritor y la crítica*), 1981^{2a}.

- LÓPEZ, Ignacio Javier, *La novela ideológica(1875-1880). La literatura de ideas en la España de la Restauración*, Madrid, Ediciones de la Torre, 2014.
- MAINER, José-Carlos, *La edad de plata (1902-1939). Ensayo de interpretación de un proceso cultural*, Madrid, Cátedra, 1981^{2ª}.
- _____, ed., *Modernismo y 98*, tomo 6 de la *Historia y crítica de la literatura española*, Barcelona, Crítica, 1979.
- _____, *Modernismo y 98. Primer suplemento*, tomo 6/1 de la *Historia y crítica de la literatura española*, Barcelona, Crítica, 1994.
- _____, *Historia de la literatura española. Modernidad y Nacionalismo (1900-1939)*, Barcelona, Crítica, 2010.
- _____, *La escritura desatada. El mundo de las novelas*, ed. muy ampliada, Palencia, Menoscuarto, 2012.
- MARTÍNEZ CACHERO, José María, ed., *Leopoldo Alas «Clarín»*, Madrid, Taurus (*El escritor y la crítica*), 1978.
- NAUPERT, Cristina, *La tematología comparatista entre teoría y práctica: la novela de adulterio en al segunda mitad del siglo XIX*, Madrid, Arco/Libros, 2001.
- OLEZA, Juan, *La novela del siglo XIX. Del parto a la crisis de una ideología*. Barcelona, Laia, 1984.
- OLIVA, César, *Teatro español del siglo XX*, Madrid, Síntesis, 2002.
- ROMERO TOBAR, Leonardo, coord., *Siglo XIX (II)*, Tomo 9 de la *Historia de la literatura española* dirigida por Víctor García de la Conche, Madrid, Espasa Calpe, 1996.
- RUBIO CREMADES, Enrique, *Panorama crítico de la novela realista-naturalista española*, Madrid, Castalia, 2001.
- RUIZ RAMÓN, Francisco, *Historia del teatro español*, Madrid, Alianza, 1971, 2 vols,
- SIEBENMANN, G.; *Los estilos poéticos en España desde 1900*, Madrid, Gredos, 1973.
- SOBEJANO, Gonzalo, *Clarín en su obra ejemplar*, Madrid, Castalia, 1985.
- SOTELO VÁZQUEZ, Adolfo, *El naturalismo en España: Crítica y novela*, Salamanca, Almar, 2002.
- TORRES NEBRERA, Gregorio, *Las «Comedias Bárbaras» de Valle-Inclán. Guía de lectura*, Madrid, Ediciones de la Torre, 2002.
- ZAVALA, Iris M., ed., *Romanticismo y realismo*, tomo 5 de *Historia y crítica de la literatura española*, Barcelona, Crítica, 1982.
- _____, *Romanticismo y realismo. Primer suplemento*, tomo 5/1 de *Historia y crítica de la literatura española*, Barcelona, Crítica, 1994.
- RECURSOS D'INTERNET
- «Realismo y Naturalismo» (*Aula de Letras*) [<http://www.auladeletras.net/material/real.pdf>]
- Mercedes Laguna González, «El Naturalismo en la novela española», *Lindaraja* [<http://www.filosofiyaliteratura.org/Lindaraja/literatura.htm>]
- Biblioteca Miralles (Biblioteca de la Literatura Española del Siglo XIX) [<http://www.bibliotecamiralles.org/>]
- Leopoldo Alas (Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes) [http://www.cervantesvirtual.com/bib_autor/Clarín/]
- Emilia Pardo Bazán (Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes) [http://www.cervantesvirtual.com/bib_autor/pardo_bazan/index.shtml]

José María de Pereda (Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes)
[http://www.cervantesvirtual.com/bib_autor/pereda/]

Juan Valera (Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes) [http://www.cervantesvirtual.com/bib_autor/valera/]

Proyecto Filosofía en Español(contiene una buena biblioteca de textos del fin de siglo).
[<http://www.filosofia.org/>]

Ángel Ganivet (1865-1898) (*blog* dedicado al escritor granadino). [<http://www.angelganivet.blogspot.com/>]

Rubén Darío, *El Modernismo y otros textos críticos* (Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes)
[<http://www.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01371963766703757432257/index.htm>]

Fin de siglo: poesía modernista [<http://www.spanisharts.com/books/literature/modernismo.htm>]

Fundación Zenobia-Juan Ramón Jiménez [<http://www.fundacion-jrj.es/>]

Juan Ramón Jiménez (Centro Virtual Cervantes). [<http://cvc.cervantes.es/literatura/escritores/jrj/default.htm>]

Juan Ramón Jiménez (Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes) [
http://www.cervantesvirtual.com/bib_autor/juanramonjimenez/]

«Pío Baroja, todavía» (*Guipuzkoakultura.net*) [<http://piobaroja.gipuzkoakultura.net/index-es.php>]

El teatro deValle-Inclán [<http://www.spanisharts.com/books/literature/tvinclan.htm>]

Cátedra Valle-Inclán (Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes) [
<http://www.cervantesvirtual.com/portal/catedravalleinclan/>]

El Pasajero. Revista de Estudios sobre Ramón del Valle-Inclán [<http://www.elpasajero.com>]

Sociedad de Literatura Española del Siglo XIX (Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes).
[<http://www.cervantesvirtual.com/portal/slesxix/>]